

ISSN: 1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number: 4C0053

HUMANITIES

Received: July 2009

Accepted: July 2010

Series : 4C

ISSN : 1308-7320

© 2010 www.newwsa.com

Erdoğan Kartal

Uludag University

ekartal@uludag.edu.tr

Bursa-Turkey

DİL, KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

ÖZET

Bir toplumu oluşturan bireylerin duygu ve düşüncelerinin o toplumdaki ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallar yardımıyla başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir bildirişim aracı olarak tanımlanan dil, kültürün bir simgesi olup aynı zamanda onun gelişimi ve aktarılmasını da sağlayan araçtır. Söz konusu aktarım ise eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, özü itibarıyla bir derleme olan bu çalışmada, öncelikle dile ilişkin tanımlardan yola çıkılarak dil-düşünce ve dil-toplum ilişkisi ele alınmıştır. Ardından kültüre dair yapılan tanımlamalar doğrultusunda dil-kültür ilişkisi ortaya konulmuştur. Çalışmanın son aşamasında ise dil, kültür ve eğitim arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dil, Kültür, Eğitim, Toplum, İlişki

THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE, CULTURE, AND EDUCATION

ABSTRACT

Language which is defined as a multi-directional and developed communicative tool providing for the utilization of the valid common items and rules in terms of sound and meaning, transfers the thoughts and feelings of individuals constituting a society and it is also a symbol of culture while at the same time it is an instrument providing for the development and transfer of culture. This transfer is realized through education. Within this context, the present study is a review. The study primarily begins with the definitions relating to language and investigates the language-thought and language-society relationships. Then, based on the definitions relating to culture, the language-culture relationship is addressed and finally the relationship between language, culture and education is emphasized.

Keywords: Language, Culture, Education, Society, Relationship

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsanların tarihsel ve kültürel geçmişini olduğu kadar yaşama bakışlarının, düşünce ve yaşam biçimlerinin sembolik ifadesi olan dil, aynı zamanda içinde gelişmiş olduğu kültürün, tarihi ve toplumsal gelişim sürecinde yaratılan değerler bütünüdür. Bu yönüyle dil Nida (2003), Özil (1991) ve Abdallah-Pretceille (1983)'in de belirttiği gibi eş zamanlı olarak hem kültürü yansıtmakta hem kültürden etkilenmekte hem de kültür tarafından şekillenmektedir. Toplumların yaşam biçimi anlamındaki kültür ve dil arasındaki ilişki, birbirlerini içermesi, etkilemesi ve belirlemesi olarak nitelendirilebilir. Bunların kazandırılıp aktarılması da ancak eğitim süreciyle gerçekleşmektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Dil, kültür ve eğitim arasındaki ilişkiye dikkat çekmek amacıyla yapılan ve özü itibarıyla bir derleme olan bu çalışmada, öncelikle dile ilişkin tanımlardan yola çıkılarak dil-düşünce ve dil-toplum ilişkisi ele alınmış, ardından kültüre dair yapılan tanımlamalar doğrultusunda dil-kültür ilişkisi ortaya konulmuş ve son aşamada eğitim kavramı tanımlanarak dil ve kültürün eğitimle ilişkisine dikkat çekilmiştir.

3. DİL (LANGUAGE)

Platon'un, insanın düşüncelerini, sesin yardımıyla, özne ve yüklem aracılığıyla anlaşılabilir duruma getirmesi olarak tanımladığı dili (Arens, 1969'dan aktaran Aksan, 1998), benzer bir yaklaşımla Aksan (1998), bir toplumu oluşturan bireylerin düşünce ve duygularının o toplumdaki ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bildirişim aracı olarak tanımlamaktadır. Durak (2002) ise dilin soyut bir varlık olduğunu, sadece ses ve yazı kanalıyla bir ölçüde somutlanabildiğini, ancak dilin sadece bu somutlanmış biçimden ibaret olmadığını ve bunların dilin görünüşleri olduğunu ileri sürmektedir. Yazara göre, dil zihinde olandır. Dolayısıyla soyuttur. Adlandırmadan ifadeselleşmeye yapılan kurmalar ise dış dünyanın bir benzetimidir (indirgenmiş bir biçimi, "simulation"u). Bu görüşe koşut olarak Kaplan (2000) da önemli olanın dilin kendisinin değil dil ile anlatılan şeyin olduğunu vurgulamaktadır. Bir anda düşünülemez kadar çok yönlü olup farklı açılardan bakıldığında ise başka başka nitelikleri beliren ve kimi sırlarının bugün bile hala çözülemediği dil, gerek insan gerekse toplumdaki ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili olan, aynı zamanda da onları oluşturan bir kurumdur (Aksan,1998).

3.1. Dil ve Düşünce (Language and Thought)

Anlam yaratmanın, üretmenin, anlamı algılamanın ve aktarmanın tek aracı olduğu gibi ilişki ve iletişim kurmanın (Cortazzi & Jin, 1999: 149) da zemini olan dil, aynı zamanda düşüncenin kalıbı, formu ve çerçevesi olarak nitelendirilmektedir (Akatlı, 1998). Söz konusu görüş, hem eski Yunancada "logos" anlamına gelen dil ve düşünce sözcüğü ile hem de Anday (1992)'in dil ile düşünce arasındaki bağlantının benzerlik değil özdeşlik olduğu savıyla da örtüşmektedir. Öyle ki Aksan (1998)'in da vurguladığı gibi her çocuk doğduğu andan itibaren kendisini, hem ses nitelikleri değişik bir ses dizgesinin hem de zihninde evreni belli bir biçime sokan bir düşünce dizgesi olarak başka dillerden ayrılan bir anadilin içinde bulur. Bu dilin seslerini duyup yineleyerek büyüyen çocuk, bu ses dizgesini zihnine yerleştirir

ve başka dillerden farklı bir "anlama" ve "anlatma" yoluna sahip olan anadilinin evrene bakış biçimini, anlatım yolunu da benimsemiş olur. İnsanın doğumundan ölümüne kadar solunan hava gibi hayatın her anına karışan dil, hayatın kendisi kadar canlı ve karmaşıktır (Cüceloğlu,1993).

3.2. Dil ve Toplum (Language and Society)

Dil en az iki insanın yan yana geldiği toplumsallaşma veya başka bir deyişle insanlaşma aşamasında düşünceyle birlikte doğar ve bununla eş zamanlı olarak insanın bilinçli, yarı-bilinçli tutum ve davranışlarında kendini göstermeye başlar (Güvenç, 1997). Öyle ki Dara (2000)'ya göre dil, yalnızca insan ilişkilerini, yaptığı işleri ve yaşam tarzını etkilemekle kalmayıp neredeyse onu belirlemektedir. Bir başka deyişle, her ulus dilinin sunduğu olanaklardan yararlanarak, dilini kullanıp geliştirerek tarih boyunca kendi benliğini, varlığını sergileyen bir kültür ortaya koymaktadır (Özil,1991). Tersini düşünülürse, dilin yine kendisi, aynı anda, toplum içindeki insan davranışlarından, toplumun yaşama biçiminden etkilenmekte ve neredeyse onun tarafından belirlenmektedir. Dil-toplum ilişkisi bağlamında Aksan (1998) ise, toplum halinde yaşamadıkları takdirde insanların dile gereksinim duymayacaklarını, diğer yandan dil olmadığı takdirde insanların bir arada yaşayabilmelerinin, anlaşabilmelerinin ve bir toplum oluşturabilmelerinin söz konusu edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Böylelikle insanların dış dünyaya bakışları, inançları, gelenekleri, yaşam biçimleri dile döküleceği için dil aynı zamanda toplumun bir parçası, bir kişisi olarak toplumsalı yansıtacaktır. Dilde bireysel ve toplumsal iç içedir. Zira kişi, konuşan toplumdan soyutlanamaz. Dil, hem toplumsalın hem de bireyselin bir göstergesidir. Bu nedenle dilsel değişimler, bireyler bütününe değişimi olarak algılanır (Durak, 2002). Benzer şekilde Saussure (1976)'un, karmaşık bir olgu olarak gördüğü dil yetisi (fr.langage) kendi içinde toplumsal nitelikli "dil" (fr.langue) ve bireysel nitelikli "söz" (fr.parole) olarak birbirinden ayrılmaktadır. Diğer bir deyişle dili (langue) sözden (parole) ayırmak demek, toplumsal olguyu bireysel olgudan ayırmak demektir (aktaran Aksan, 1998). Böylelikle "dil" ile "söz"ün durumuna açıklık getiren Saussure (1976), dilin varlığını yalnızca toplum üyeleri arasındaki bir tür sözleşmeye borçlu olduğunu, diğer yandan ise nasıl işlediğini bilmek için bireyin dili öğrenmesi gerektiğini vurgular (aktaran İmer, 1990). Kısacası insanı insan yapan dil, toplumun da temel taşlarından olup, kültürün belkemiği sayılabilir (Aksan, 1998).

4. KÜLTÜR (CULTURE)

Etimolojik olarak Latince "cultura" sözcüğünden gelen "kültür" sözcüğü İngilizce ve Fransızca gibi batı dillerinde "tarlayı sürüp ekime hazırlamak", "ekileni büyütme süreci" veya "insanların eğitilmesi" gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Petit Larousse, 1963; Longman Dictionary of English Language and Culture, 1998). Ancak 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın ilk yarısında Endüstri Devrimi'nin etkisiyle dile yeni kavramlar girer ve kimi sözcükler de yeni anlamlar yüklenir. Böylelikle "kültür" kelimesine de değişik anlamlar yüklenerek; önce insanların "zihinsel yetkinliğini" sonra da "bir toplumun genel olarak zihinsel gelişimini" ifade eder duruma gelir. Ardından, "sanatları bütünüyle içeren" bir anlam edinir. 20. yüzyıla doğru da, "bütün yönleriyle, bir topluluğun yaşam biçimi" anlamında kullanılmaya başlanır (Fuat, 1992). Batı dillerinde zaman içinde bu şekilde anlam değişikliklerine uğrayan "kültür" sözcüğü dilimizde de farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin; tarımda "ekin", "ürün";

tıpta, "uygun koşullarda bir mikrop türünü üretmek"; tarih öncesi dönemlerde "insan eliyle yapılmış ve ortak nitelikleri bulunan eşyalar topluluğu ile belirlenen evre veya çağ"; "belli bir konuda edinilmiş geniş ve sistemli bilgi"; "eleştirme, değerlendirme, zevk alma yetilerinin geliştirilmiş olması durumu"; bir topluma, ulusa ya da uluslar topluluğuna özgü "düşünce, davranış ve sanat yapıtlarının tümü" ve tarihsel gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddesel ve tinsel (manevi) değerlerle bunları yaratma ve sonraki kuşaklara aktarmada kullanılan araçların tümü olan "uygarlık" gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Turan, 1994).

Yaklaşık yarım yüz yıl önce Tylor (1958) kültürü "bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden ve insanın toplumun bir üyesi olarak elde ettiği bütün yeteneklerden oluşmuş karmaşık bir bütün" olarak tanımlamıştır. Tylor (1958)'dan bu yana kültür hakkında "insanın yarattığı hayat tarzı, biçimi" (Gittler, 1957); "hayat problemlerinin hazır cevapları" (Allport, 1961); "insanların hayat tecrübelerinden bir takım kural ve usuller ve bunları destekleyen fikir ve değerler çıkarıp geliştirme" (Horton & Hunt, 1972) ve "sosyal bakımdan öğrenilen ve bir toplumun bireyleri tarafından bölüşülen her şey" (Dönmezer, 1994) gibi farklı tanımlamalar yapılmıştır. Ancak esas itibarıyla Tylor (1958)'ın tanımı bugün hala kabul görmekte ve kültür teorilerinin temelini oluşturmaktadır (aktaran Dönmezer, 1994).

Kültür konusunu kapsamlı bir şekilde değerlendiren Uygur (1984)'a göre kültür:

- İnsanın ortaya koyduğu ve içinde kendisinin var olduğu tüm gerçeklik, yani teknik, ekonomi, hukuk, estetik, bilim, devlet, yöntem gibi insanın meydana getirdiği her şey (örgütler, dernekler, kurumlar, okullar, vb.);
- Doğanın insanlaştırılma biçimi ve buna özgü süreç ve verim;
- İnsanın nasıl düşündüğü, duyduğu, yaptığı, istediği, insanın kendisine nasıl baktığı ve özünü nasıl gördüğü yani insan varoluşunun nasıl ve ne olduğu;
- İnsanın ne tür bir yaşama üslubu, ne tür bir var olma programı ve nasıl bir eylem kalıbı benimsediğidir. Kısacası insanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etkileşimlere, her türlü yapıp yaratma alışkanlıklarına, bütün manevi ve maddesel yapıt ve ürünlere kültür denir.

Fuat (1992) ise kültürü, yaşam biçimi anlamına gelen "toplumbilimsel (sosyolojik) kültür" ile aydınlanma, beğeni geliştirme ve bunların eğitimi anlamına gelen "düşünsel veya sanatsal kültür" olarak iki kategoride ele almaktadır. Diğer yandan toplum, birey ve genel kültür olmak üzere Dara (2000), kültürün temelde üç boyutunun olduğunu dile getirmektedir. Kültür, toplum açısından "yaşam tarzı" olarak, toplumdaki birey açısından "birikim" olarak ve genel kültür açısından ise toplum içindeki tek tek insanlar ve onların birikimlerini yansıtan "bireysel açıdan kültürler" olarak nitelendirilmektedir. Dönmezer (1994)'e göre kültürleri egemen oldukları kurumlar yönünden de sınıflandırmak mümkündür. Örneğin, Amerikan kültürünü ekonomik kurumları, eski Çin kültürünü aile kurumu, Türk kültürünü ise din ve aile karakterize etmektedir.

4.1. Kültürel Farklılıklar ve Kültürün Değişebilirliği (Cultura Diversities and Changeability of Culture)

Kültürler toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi bir toplumu oluşturan gruplar arasında da farklılık gösterebilir. Ancak söz konusu gruplar arasındaki farklılıklar toplumlar arasındaki farklılıklara nazaran daha azdır. Bu nedenle sosyolojik kültür

farklılıkları denildiğinde daha çok toplumlar arasındaki kültürel farklılıklar anlaşılmaktadır. Toplumların kültürel yapıları durağan gibi görünse de zamanla değişime uğradığından özünde dinamik bir yapıya sahiptir. Her insan grubu, kendisini diğerlerinden ayıran düşünce ve eylem örneklerini zamanla geliştirir; işte bu soyut örnekler de kültürü oluştururlar. Değişen ihtiyaçlar, edinilen deneyimler ve toplumsal yaşamdaki değişimler beraberinde kültürel bir değişime neden olmaktadır (Dönmezer, 1994). Böylelikle kültür, bir yandan insanın fiziksel ve sosyal ortama uyumunu sağlarken diğer yandan insanın biyolojik uyumunu zorlaştırabilmektedir. Örneğin, bazı kültürel inançlar insanlara yararlı besinleri tüketmeyi yasaklamaktadır. Bununla birlikte insan kültürün esiri değildir. Öyle ki sosyal gruplar ve kişiler, kendilerine geçen kültürel mirasa rağmen bunun esiri olmazlar ve değişiklikler yaparlar. Olası söz konusu kültürel değişikliği etkileyebilecek üç genel etmeden söz edilebilir (Dönmezer, 1994):

- Toplumun işgal ettiği ekolojik alanda değişimler (gerek tabiatla değişiklik, gerek toplumun başka bir bölgeye göçmesi gibi);
- Farklı kültürleri olan toplumlar arasındaki etkileşimin getirdiği değişimler;
- Gelişim yolu ile bir toplum içinde meydana gelen değişiklikler (mesela meyve toplama ile geçinen bir toplumun hayvan ve bitkileri ehlileştirmesi gibi, kent yaşamının sonucu apartmanlara karşılık büyük yeşil ve oyun alanlarının yapılması).

Bu bakımdan kültür, toplumsal yaşamı düzenleme, sosyal ilişkilerde insanların birbirleriyle olan ilgi ve ilişkilerini belirleme gibi işlevleri de yerine getirmektedir. Görüldüğü gibi kültür için yapılan tanımlamaların ortak noktası, tarihsel bir varlık olan kültürün toplumsal gelişim sürecinde yaratılan değerler olmasıdır. Her toplum, kendisini diğerlerinden ayıran düşünce ve eylem örneklerini zamanla geliştirir. İşte bu soyut örneklerin birikimi olan kültürün de gelecek kuşaklara kendiliğinden aktarımı Arslantunalı (1992)'nin da vurguladığı gibi dünyamız dille dillenirken biçimlenmekte ve kültür en çok dil yoluyla, dilde öğrenilmektedir.

4.2. Dil-kültür ilişkisi (Relationship of Language and Culture)

Bir toplumu oluşturan bireylerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir bildirişim aracı olan dil, kültürün bir simgesi olup (Cüceloğlu, 1997), aynı zamanda bir bütün olarak kültürün gelişimi ve aktarılmasını da sağlayan araçtır. Bu bakımdan, on binlerce kelime ve şekilden kurulmuş olan dil, yapı ve işleyişinin ayrıntılarına doğru inildikçe, insan, toplum, millet ve kültür varlığına hükmeden çok yönlü ve derin anlamlı bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir toplumun sözlü ve yazılı bütün kültür değerleri dile aktarıldığı için dil sosyal yapının ve kültürün bir aynası durumundadır (Korkmaz ve diğ., 1997). Bu yönüyle kültürün ilk ve temel unsuru olarak görülen dil (Kağıtçıbaşı, 1998; Kaplan, 2000), insanların tarihsel ve kültürel geçmişini yansıttığı kadar yaşama bakışlarını, düşünce ve yaşam biçimlerinin sembolik ifadesini de yansıtır (Kaplan, 2000). Dilin kültürün bir parçası olarak kabul edildiğini belirten Brown (1994), dilin aynı zamanda kültürü yansıttığı, kültürden etkilendiği ve kültür tarafından şekillendiğini, bir başka deyişle her ikisinin birbiriyle bütünleştiğini ve birbirini tamamladığını belirtmektedir (aktaran Jiang, 2000).

Dil-kültür bağlantısına ilk dikkat çekenlerden biri olarak kabul edilen Alman dilbilimci ve düşünür W. Von Humboldt (1767-1835), bir ulusun dilinden o olusun kültürüne ve dünya görüşüne ulaşılabileceğini ileri sürmüştür (Gesammelte Schriften, 1907'den aktaran Aksan, 1998). Bu görüş kısa sürede çok fazla kabul görmüş olup günümüzdeki dil-kültür bağlantısına dair görüşlerin de temelini oluşturmaktadır. Bu görüşe koşut olarak Aksan (1998) ve Erdoğan (1998), bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar hakkında hiçbir bilgiye ulaşılamasa da, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inilerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları elde edilebileceğini savunmaktadır. Benzer şekilde toplum ve kültürde ne varsa dilde karşılık bulduğunu dile getiren Güvenç (1997); dilde ne varsa, toplum ve kültürde de asılları veya yankılarının olduğunu, böylelikle kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle de kültürün gelişip zenginleştiğine dikkat çekmektedir. Diğer yandan dil ve kültürü iki sembolik sistem olarak nitelendiren Nida (1998), söylenilen her şeyin adlandırma, gösteren veya çağrışım yapan olmak üzere dilde bir anlamı olduğunu belirtmektedir (aktaran, Jiang, 2000). Hatta her dilde söylenilen sözcüğün anlamının aynı olmamasının kaynağında da kültürel farklılıkların bulunduğunu, bunun nedeninin de kültürün dilden daha kapsamlı olmasıyla açıklanabileceği, yani farklı kültürlerden insanların aynı dil kalıplarını kullanmasına rağmen söylediklerinin farklı anlamlar ifade edebileceği belirtilmektedir (Tiran, 2006). Bu vurgulamaların ortak yönü, dil ve kültürün birbiriyle olan karşılıklı etkileşimidir. Bir başka deyişle kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle kültür gelişip zenginleşmekte ve birlikte varlıklarını sürdürmektedirler.

Konuyla toplumsal miras ve dil açısından bakıldığında, toplumların konuştukları dillerle, yüzyıllar boyunca teknik, düşün, sanat ve edebiyat alanında pek çok ürün veren ve bu nitelikleriyle "kültür dili" olma özelliğini kazanan (Aksan, 1987) her dilin arkasında tarihten günümüze ve bugünden geleceğe uzanan bir insan topluluğu vardır (Durak, 2002). Bir kültürün yazılı bir dile, bilime, felsefe ve yüksek derecede uzmanlaşmış işbölümüne, karmaşık bir teknolojiye ve siyasal sisteme sahip olduğunda uygar kültür yani medeniyet halini alabileceğini belirten Dönmezer (1994), uygar kültürün ana şartının da "yazı" olduğunun altını çizmektedir. Benzer şekilde, bir uygarlığın güçlü ve köklü olduğu ölçüde dilinin de o denli zengin ve dolayısıyla güçlü olacağını vurgulayan Kongar (1992), dilin zenginliğinin anlam oluşturabilme kapasitesiyle eş değer olduğunu belirtmektedir. Kongar (1992) aynı zamanda bir dil ne denli çok sözcük, kavram ve imgeyi yansıtır ve bu imgeler ve kavramlar arasındaki küçük farklar ne denli belirgin bir biçimde vurgulanabiliyorsa, dilin de o denli güçlü olabileceğini ve bu gücün en büyük yansımasının da kültürel miras üzerine olacağını dile getirmektedir. Konuyla ilgili olarak Halman (1993'ten aktaran Dara, 2000) dilimizdeki sözcük sayısının yaklaşık olarak 60.000 olduğunu ancak bu sayının yeterli olmadığını ileri sürerken Dara (2000) ise, dildeki gerçek zenginliğin sözcük sayısına değil, dilin "anlatma yeteneğine" dayandığını belirterek çağdaş bilim ve sanat kavramlarını ve her yeni varlığı anlatmaya adlandırmaya yetenekli işlek bir dilin - sözcük bakımından pek ileri sayılmasa bile- zengin sayılabileceğini savunmaktadır. Diğer yandan, Aksan (1998)'ın dilin zenginliği hakkındaki düşünceleri de Dara (2000)'yı doğrulamaktadır. Öyle ki Aksan (1998)'a göre bir dil, o dili konuşanların bütün yaşamını yansıtmakla birlikte bu yaşamlarda edebiyat, sanat, bilim ve felsefe

sıklıkla yer almıyorsa bu durumda dil, yalnızca "konuşulan dil" olarak kalıp; şiirler, destanlar, tarih kitapları, kısacası, yazılı ürünler vererek bir kültür diline dönüşmemişse, elbette bu dilin yoksulluğundan söz edilebilir. Akarsu (1984) ise dille kültür ilişkisini açıklarken, ancak yüksek bir olgunluğa erişen dillerde gerçek bir düşünce etkinliğinin meydana geldiğini belirterek insanın ancak dil aracılığıyla düşünebileceğini, bu nedenle dilde üstünlük yaratamayan bir toplumun düşüncelerinin sınırlı ve kapalı kalacağını altını çizmektedir.

Dil ile "toplumların yaşam biçimi" anlamındaki kültürün ilişkisinin, birbirlerini etkilemesi, belirlemesi ve içermesi olduğu söylenebilir (Kim, 2003). Bunların kazandırılıp aktarılması ise eğitim süreciyle gerçekleşmektedir.

5. SONUÇ YERİNE: DİL, KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİSİ (AS A CONCLUSION: THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE, CULTURE, AND EDUCATION)

Tüfekçioğlu (1999)'nun insanın kendisi ve toplum için değer yaratabilecek düzeye gelmesi olarak tanımladığı eğitimi, Tanilli (2004) benzer şekilde, herkesin kendisinde taşıdığı insan olma yeteneklerini geliştirmek olarak tanımlamaktadır. Senemoğlu (2004) ise eğitimi, insanın kişiliğini besleme süreci veya insan sermayesine yapılan yatırım olarak görmektedir. Tanımlardan yola çıkılarak eğitimin toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, bilgi ve beceri birikimlerinin, diğer bir ifadeyle toplumsal mirasın yeni nesillere aktarılmasını sağlayan araçlardan biri hatta en önemlisi olduğu söylenebilir. Diğer yandan eğitim, Fidan ve Erden (1996)'nin de işaret ettiği gibi bir tür bireyi istendik kültürlere sürecidir. Kuşaktan kuşağa gelişerek birikip gelen kültürel değerlerin bireyce benimsenmesini ve bunların geliştirilmesi için bireyin katkılarda bulunabilecek yeterliğe ulaşmasını sağlamak anlamına gelen kültürlere (Başaran, 1992) doğrudan "formal" ya da "informal" eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Bu aktarım eğitim ile kültür arasında tıpkı dil ile kültür arasındaki gibi canlı bir bağ olarak düşünülebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Abdallah-Pretceille, M., (1983). La perception de l'autre. Point d'appui de l'approche interculturelle. *Le Français dans le Monde*, 181, 40-44.
2. Akarsu, B., (1984). *Wilhelm Von Humboldt'da dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
3. Akatlı, F., (1998). *Acıyla, sevgiyle, kahramanca...* İstanbul: Boyut Kitapları.
4. Aksan, D., (1987). *Dilin gücü*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
5. Aksan, D., (1998). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
6. Anday, M.C., (1992). *Yiten söz*. İstanbul: Adam Yayınları.
7. Arslantunalı, M. (1992). *Ay çöreği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
8. Başaran, İ.E., (1992). *Eğitim psikolojisi: Modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Gül Yayınevi.
9. Cortazzi, M., & Jin, L., (1999). Cultural mirrors. In Hinkel, E. (Eds.). *Culture in second language and learning teaching*, (pp.148-160). United Kingdom: Cambridge University Pres. ,
10. Cüceloğlu, D., (1993). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
11. Cüceloğlu, D., (1997). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

12. Dara, R., (2000). *Yazılı anlatıma giriş*. Bursa: Asa Kitabevi.
13. Dönmezer, S. (1994). *Toplumbilim*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
14. Durak, M., (2002). *Dilin özellikleri* (Basılmamış ders notu). Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
15. Erdoğan, İ., (1998). *Çağdaş eğitim sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
16. Fidan, N., & Erden, M., (1996). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
17. Fuat, M., (1992). *Çağdaşımız Makyavel*. İstanbul: Adam Yayınları.
18. Güvenç, B., (1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
19. İmer, K., (1990). *Dil ve toplum*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
20. Jiang, W., (2000). The relationship between culture and language. *ELT Journal* 54(4), 328-334.
21. Kağıtçıbaşı, Ç., (1998). *Kültürel psikoloji*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.
22. Kaplan, M., (2000). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
23. Kim, L.S., (2003). Exploring the relationship between language, culture and identity. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 3(2), 64-77.
24. Kongar, E., (1992). *Demokrasi ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
25. Korkmaz, Z., Ercilasun, A., Zülfikar, H., Akalın, M., Gülensoy, T., Parlatır, İ., & Birinci, N. (1997). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası.
26. *Longman Dictionary of English Language and Culture* (1998). England, Essex: Longman.
27. Nida, E.A., (2003). Langue and culture. In S. Mejri, T. Baccouche, A., (Class and G. Gross (Eds.) *Traduire la langue, traduire la culture* (pp.193-216). Paris: Maisonneuve et Larose.
28. Özil, Ş., (1991). Dil ve kültür. (J.Baysal-N.İpşiroğlu-Z.İpşiroğlu ile birlikte yay. haz.) *Çağdaş kültürümüz. Olgular - Sorunlar*. Cem Yay. İstanbul.
29. Senemoğlu, N., (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (9. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
30. Tanilli, S., (2004). *Nasıl bir eğitim istiyoruz?* İstanbul: Adam Yayınları.
31. Tiran, R., (2006). *Apprentissage, diversité culturelle et didactique. Français langue maternelle, langue seconde étrangère*, (Chapitre 5). Bruxelles: Edition Labor.
32. Turan, Ş., (1994). *Türk kültür tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
33. Tüfekçioğlu, T. (1999). *Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ve Türkçe*. Bursa: Hat Matbaası.
34. Uygur, N., (1984). *Kültür kuramı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.